

Cedr

1. Występowanie

Naturalny zasięg cedrów to Himalaje i rejon Morza Śródziemnego. Rosną w górskich lasach na wysokości od 1100 do 3000 metrów nad poziomem morza. Cedry z powodzeniem rosną w krajach o łagodniejszym klimacie, klimat Polski jest dla nich nieco zbyt ostry, chociaż np. w arboretum w Wojśławicach, koło Wrocławia dotąd rośnie cedr libański posadzony w 1965 r. Popularne natomiast, także w Polsce, są hodowlane odmiany cedrów, które są lepiej przystosowane do naszych warunków.

Zaznaczone pasmo
Himalajów

Mapa regionu Morza śródziemnego

2. Odmiany cedrów

W zależności od ujęcia systematycznego wyróżnia się od dwóch do czterech gatunków. Cedr (*Cedrus pinaceae*) należy do tej samej rodziny, co jodła, modrzew, świerk, sosna czy daglezja. Obejmuje cztery gatunki: cedr atlaski (atlantycki) (*Cedrus atlantica*), cedr cypryjski (*Cedrus brevifolia*), cedr himalajski (*Cedrus deodara*), cedr libański (*Cedrus libani*).

Cedr libański

cedr atlaski

cedr cypryjski

cedr himalajski

3. Charakterystyka

Cedr to wysokie, osiągające **wysokość nawet 60 metrów** (cedr libański) drzewa iglaste posiadające gruby pień (nawet **do 3 m średnicy** w przypadku cedrów himalajskich), poziomo rosnące konary, spłaszczony wierzchołek i charakterystyczne, okrągłe szyszki, przypominające ule pszczoł. Igły zebrane są w pęczki jak u modrzewia, ale całorocznych, nie opadających na zimę. Szeroki, rozłożysty pokrój cedru sprawia, że jest on wyjątkowo malowniczym elementem krajobrazu.

cedr - szyszka

Liście

Igielki zbierają się w pęczki, podobnie jak w przypadku modrzewi, ale cedr jest rośliną wieczniezieloną. Igiły cedrowe przybierają barwę od jaskrawozielonej do bladej, niebiesko-zielonej. Są zimozielone, zachowują się przez 3-6 lat.

Kwiaty

Cedry są jednopienne, tj. na drzewach tworzą odrębne kwiatostany/szyszki z kwiatami męskimi i żeńskimi. Męskie rozwijają się pojedynczo na wierzchołkach krótkopędów, są wzniesione, walcowate, długości ok. 5 cm. Szyszki żeńskie rozwijają się podobnie jak męskie – pojedynczo, wzniesione na końcach krótkopędów, ale mają jajowaty kształt, długość w czasie kwitnienia 1–1,5 cm i jasnofioletowy kolor.

Cedry zaczynają kwitnąć i produkować szyszki (kwiaty) stosunkowo późno, zazwyczaj w wieku **od kilkunastu do nawet 20-30 lat**.

Niektóre okazy, szczególnie młode drzewa szczepione lub odmiany ozdobne (np. cedr atlaski "Glauca"), mogą zakwitnąć wcześniej, w wieku około 10-15 lat. Obfite kwitnienie następuje, gdy drzewo jest już dobrze zakorzenione i osiągnie odpowiednie rozmiary (np. wysokość 1,5-2 m dla niektórych gatunków w uprawie).

Cedry (np. cedr himalajski) kwitną jesienią, zazwyczaj od września do października, a ich kwiatostany to jajowate szyszeczki.

Kwiatostan cedru libańskiego, jesień 2017, fot. D. Nikelski
Wiecej info na Przyjaznym Forum Ogrodniczym Oleander: www.forum-ogrodnicze.oleander.pl

Kwiatostan cedru libańskiego.

W tych zabarwionych na żółto przestrzeniach znajduje się pyłek. Jest to bardzo dekoracyjne.

Szyszki

Dojrzewają przez 1,5 do 2 lat po zapłodnieniu rozsypując się na drzewie (czasem nawet po trzech latach). Osiągają od 5 do 10 cm długości. Nasiona mają nieforemnie trójkątny kształt i zaopatrzone są w duże, błoniaste skrzydełko. Siewki mają od 6 do 10 liścieni.

Cedr – silne drzewo do zadań specjalnych

Cedr jest pełen tajemnic. Nikt nie wie dlaczego, w cedrowym naczyniu długo nie psuje się mleko, dlaczego w szafie z cedru nie pojawia się mól, dlaczego kleszcz i komar boją się eterycznych zapachów wydzielanych przez cedr, a pszczoły, przeciwnie, doskonale się czują właśnie w cedrowym ulu.

Cedr najkorzystniej oddziałuje przede wszystkim na **układ nerwowy**. Zwykle stanie lub przesiadywanie w pobliżu tego drzewa zaleca się ludziom cierpiącym na różnego rodzaju nerwice, bezsenność czy ataki hysterii. Terapeutycznie zaleca się też spanie w łóżkach wykonanych z drewna cedrowego, na poduszce z cedrowym igliwem.

Olejek eteryczny zawarty w igliwiu jest bogaty w witaminy B, C, E i K oraz w: karoten, miedź, żelazo, magnez oraz fosfor. Olejek z drewna cedrowego ma silne **działanie przeciwgrzybicze** wobec drożdżaka *Candida albicans*. Jako środek przeciwzapalny i przeciwobrzękowy, przy zastosowaniu zewnętrznym, okazał się skutecznym panaceum na choroby skóry, takie jak trądzik.

Olejki eteryczne działają **przeciwbakteryjnie**. Ekstrakt z szyszek cedru libańskiego jest aktywny wobec szczepów *Helicobacter pylori*. Olejek otrzymany z drewna wykazuje silne działanie przeciwzapalne, przeciweumatyczne oraz przeciwbólowe.

Drewno cedrowe: właściwości

Drewno cedrowe posiada intensywny, czerwono-brązowy kolor, jest wyjątkowo odporne na gnienie, lekkie i bardzo aromatyczne.

Drewno cedrów jest doceniane od wieków, produkowano z niego meble i statki, a także było stosowane w budownictwie. W X w p.n.e. z cedrowego drewna wybudowano Pierwszą Świątynię Jerozolimską, a w VI w p.n.e. - Świątynię Artemidy w Efezie, zaliczaną do jednego z siedmiu cudów świata.

Do tego proste, szerokie pnie znakomicie nadają się na materiały konstrukcyjne. Z tego względu już w starożytności o cedrach mówiło się jako o **Boskim Drzewie**, a cywilizacja grecko-rzymska używała nazwy "cedr" (rzym. *cedrus*; gr. *kedros*) jako określenia wszelkich drzew iglastych.

Z drewna cedrowego budowano **świątynie** i pałace, **sarkofagi** egipskich faraonów, **Wielką Świątynię w Jerozolimie**, **Świątynię Artemidy w Efezie** (jeden z 7 cudów starożytnego świata) i, co bardzo istotne, **okręty**, w czym specjalizowali się Fenicjanie (o czym za chwilę).

Dodatkowo drewno i olejek cedrowy charakteryzują się unikatową właściwością: **działają odstraszająco na ćmy i mole**. Ta wyjątkowa cecha spowodowała, iż cedr wykorzystywany był (i do pewnego stopnia wciąż jest) do **wykładania szaf i kufrów** w celu zabezpieczenia przechowywanych w nich ubrań przed owadami.

Kora, gałęzie i drewno

Cedr wykorzystuje się w leczeniu **choroby wrzodowej żołądka**. Do tego celu używa się sproszkowanej kory. Ma ona działanie ściągające, leczy **przewlekłe biegunki i poprawia pracę jelit**. Cedr wykazuje także **działanie moczopędne**, jest środkiem zalecanym przy kamicy nerkowej oraz przy zapaleniu pęcherza moczowego.

Drewno z cedru stosuje się jako antidotum w przypadkach ukąszeń przez żmije, a także jako remedium przy **chorobach układu oddechowego**. Leczniczo działa regularne noszenie kawałka drewna cedrowego w formie wisioru. Według niektórych badań alkoholowy wyciąg z gałęzi cedru wykazuje działanie **przeciwnowotworowe**.

Orzeszki cedrowe

Orzeszki cedrowe od wieków wykorzystuje się jako produkt spożywczy. Stanowią dla mieszkańców Syberii jedno z podstawowych źródeł pokarmu. Na bazie orzeszków przygotowuje się: mąkę, olej, śmietanę i mleko cedrowe. Charakteryzują się wysoką zawartością wysoko przyswajalnego białka, a także **witamin z grupy B** oraz **E**. Zawierają szereg mikroelementów, takich jak: **miedź, krzem, bor, nikiel, srebro**. Orzeszki można schrupać lub dodać do sałatki, polanej olejem cedrowym.

Żywica cedrowa

Żywica ma silne **działanie odkażające, przeciwzapalne i bakteriobójcze**. Stosowana jest w przypadku trudno gojących się, wrzodziejących ran, oparzeń. Żywicą cedrową leczono gangrenę, bo nawet najstarsze uszkodzenia tkanek bez problemu regenerowały się.

Przy złamaniach posmarowana żywicą kość zrastała się szybciej. W odróżnieniu od żywicy innych drzew iglastych, ta uzyskana z cedru długo zachowuje swe bakteriobójcze właściwości. Żywicą cedrową leczy się również zęby i dziąsła.

Żywica w formie płynnej wnika w chore tkanki, usuwając bakterie, a następnie, krystalizując się do postaci stałej, zabezpiecza je, działając na organizm ludzki podobnie, jak działa na drzewo.

Igliwie, szyszki

Zielone, młode szyszki cedru przede wszystkim wykorzystuje się w **kuracjach górnych dróg oddechowych**. Wyciąg z cedru wykazuje dużą skuteczność w leczeniu anginy, zapaleniu jamy ustnej, zaś inhalacje z cedrowego igliwia łagodzą katar.

Płukanie jamy ustnej ekstraktem z igliwia działa wzmacniająco na zęby i dziąsła, natomiast napój z dodatkiem miodu podaje się **dzieciom chorym na krzywicę**.

Wywary i ekstrakty zalecane są ludziom cierpiącym na choroby **układu krążenia**, gdyż igliwie cedru oczyszcza naczynia krwionośne, podnosi ich elastyczność i oczyszcza organizm z substancji toksycznych. Regularne przyjmowanie **wyciągu z igliwia** wzmacnia system nerwowy, immunologiczny oraz układ krążenia.

Napoje z igliwia podaje się w rekonwalescencji ciężkich chorób ludziom, którzy przeszli poważne operacje. Ręcznik nasączony wyciągiem z igliwia **łagodzi bóle migrenowe** oraz **bóle głowy**. Igliwie cedru oczyszcza naczynia krwionośne oraz **organizm z toksyn**. Spirytusową nalewką naciera się stawy przy **reumatyzmie, dnie moczanowej i zapaleniu stawów**.